

Kültürümüzde Bilmek-Bilgi, İnanmak-İnanç Kavramları ve Bilgiye ve İnanca Sunulanlarla ve Bulunanlarla Ulaşma Konusunda Bir Pilot Çalışma

Öznur ÖZDOĞAN*

Nesrin Hisli ŞAHİN** ve Araştırma Ekibi***

Abstract

The purpose of this study is to determine how individuals define the concepts of knowing/knowledge and believing/belief. Another purpose was to explore the subjects understanding of presented knowledge or belief self discovered knowledge or belief. For this reason, we carried out two pilot studies. In the first study, obtaining 116 participants' ideas about the above concepts, a question naira was developed. In the light of the first pilot study's outcomes, another four dimensional question naira was developed in the second pilot study. We administered this question naira and the Submissive Acts Scale (SAS) to 161 individuals. A significant difference was found between the highly submissive group and non-submissive group in terms of their attitudes towards these four concepts. In addition to this finding, the second study revealed different conceptualizations of knowledge/knowing and belief/believing. There were also some simulations.

Key Words: *knowing, believing, knowledge belief, externally presented knowledge, self-discovered knowledge, submissiveness.*

Giriş

Dini hayat ne bütünüyle uyulan pratikler toplamı nede sonsuz kabul edilen sözler bütünüdür. Kendi içerisinde gerilimler, kavşaklar ve beklen-

* Doç. Dr., Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

** Prof. Dr., Ankara Üniversitesi Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesi

*** Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

Nuran Erdoğan, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Araştırma Görevlisi

Ayşe Koç, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yüksek Lisans Öğrencisi

Umut Yüksel, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yüksek Lisans Öğrencisi

Ferdi Kırış, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yüksek Lisans Öğrencisi

Özlem Güler, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yüksek Lisans Öğrencisi

dik olaylardan meydana gelen anlamlı bir yapıyı içerir.¹ Dini hayatın en önemli göstergesi olan İnanç, İngilizce’de; belief, Almanca’da; glaube, Osmanlıca’da; itikat kelimeleriyle ifade edilmektedir. İnanç bir bilme ihtiyacına dayanmakta, ‘inanmak bir ihtiyaçtır’ önermesinin altında ‘bilmek bir ihtiyaçtır’ gerçeği yatmaktadır. Psikolojik açıdan inanç kavramına baktığımızda ise, inanç şüphe ile başlayıp olasılıktan geçerek kesinliğe ulaşan bir süreçtir.²

Din, öz yapısıyla bir inanç ve inançlar sistemi olup, dini hayatın her boyutu bu inançlar sisteminden beslenir.³ İnanç, insanın dünyasının bir yönüne ait algı ve bilgilerin devamlı bir organizasyonudur. Dolayısıyla inanç, bir şeyin ifade ettiği anlamlar bütünü olup, insanın eşya hakkındaki bilgisinin de toplamıdır.⁴

Nurettin Topçu’ya göre ise inanç, ben’in eşya üzerinde gerçek, tümel ve yaşanmış bir bilgisidir.⁵ İman; onaylamak, boyun eğmek, dolayısıyla güvenip dayanmak ve kalben huzur ve tatmin içerisinde olmak olarak ifadelendirilebilir.⁶ İnanmak, dünyayı aşkınlaştıran Zat’a yani Tanrı’ya rıza, kabulleniş ve güveni içerir.⁷

Paul Tillich, “İman , nihai derecede kaygılı olma halidir.” der. Bu kaygı bilişsel , estetik, sosyal politik ve ruhsal kaygıları içerir.⁸ Hamilton’a göre, bilgi ve inancın nitelikleri birbirinden farklılık gösterir. Bilgi içsel bir tanıma, inanç ise duygu üzerine kurulmuş bir doğruluktur. Birincisi açık ve objektifken, diğeri kapalı ve subjektiftir.⁹

İnanma, düşünme ve duygulanma gibi insanın temel ruhsal faaliyetlerinden biridir. İnsan ruhunda, imanın yapılanması kadar süreklilik kazanarak gelişip olgunlaşması da ciddi çaba gerektiren yoğun bir süreçtir. Dolayısıyla iman, çoğu zaman insan ruhunda gelgitler yaşatabilen ruhsal bir çabayı içerir.¹⁰

Bilgi, neyin doğru neyin yanlış olduğu konusunda bireye gerekli olan teorik alt yapıyı sağlarken, iman iyiyi ve kötüden ayırt etme konusunda iç görü verir.¹¹

1 Vergote Antoine, *Din, İnanç ve İnançsızlık*, çev: Veysel Uysal, M.Ü.İ.F.yay., İst 1999, 33.

2 Orhan Hançerlioğlu, *İnanç Sözlüğü*, İst 1975, 268-69; Meydan Larousse, 6, 1971, 300

3 Hayati Hökelekli, *Din Psikolojisi*, Ankara 2001, 155

4 David Krech/Richard S. Crutchfield, *Sosyal Psikoloji*, çev: Erol Güngör, İst.1980, 179

5 Mustafa Kök, *Nurettin Topçuda Din Felsefesi*, Dergah yay, İst 1995, 40

6 *Mucemu'l Elfaz el Kurani'l Kerim*, 1, 55-58;İbn Manzur, *Lisanü'l Arab*, XIII, 21-27)

7 Vergote Antoine, *Din, İnanç ve İnançsızlık*, çev: Veysel Uysal, M.Ü.İ.F.yay., İst 1999, 176

8 Paul Tillich, *İmanın Dinamikleri*, Ankara 2000, 159

9 Akt: Mustafa Kök, *Nurettin Topçuda Din Felsefesi*, Dergah yay, İst 1995, 40- 2

10 Hayati, Hökelekli, *Din Psikolojisi*, Ankara 2001, 156)

11 Aydın, A. A., *Birey ve Din*, İnsan yay., İst 2002., 129-30.

İnanan ile inanılan arasında kurulan bağ olarak nitelendirebileceğimiz iman, insanın; ilgi, şüphe, bilgi, inanç ve iman terimleri ile ifade edilen ve açıklanan zihinsel süreçlerden geçerek ulaştığı son noktadır.¹²

İslam kültüründe hikmet, bilgiyi, gerçeği, aramak ve istemek anlamına gelmektedir. İnsanların düşünüp ibret almaları için, Kur'an' da birbiriyle bağlantılı birçok hikaye, birçok örnek sunulmuştur. "Doğru kişilerin ayırıcı özelliği, sadece Allah'ı ayakta dururken, otururken ve yanları üzerinde yatarken anmak değil, evrenin çeşitli fenomenleri üzerinde düşünüp anlamaktır."¹³ Bu yüzden insanlara, gerçeği kavramak için, evrene dönüp bakmaları, yaratılanlar üzerinde düşünmeleri tekrar tekrar hatırlatılmaktadır. Kur'an peygambere ilimde derinleşmesi için dua etmesini öğütlemiştir.¹⁴

Türk kültürüne bakıldığında inanmanın bilgiyle bütünleştiğine tanık olmaktayız. İlimsiz inanç taassuba, inançsız ilim de gerçeği yeterince algılamamaya götürür. İlim Türklerde bir ibadet şeklini almıştır. "İlim ve hikmet müminin yitik malıdır nerede bulursa almalıdır." hadisi kültürümüzde rehber edinilmiştir.¹⁵

Türk kültüründe yetişen Farabi, İbn Sina, Biruni, Yunus Emre, Mevlana, Hacı Bektaş Veli, Hacı Bayram Veli, Fuzuli, Şeyh Galip gibi ünlü düşünürlerin eğitimlerinin çok boyutlu olduğunu ve eserlerini eğitimlerinin doruk noktasında gerçekleştirdiklerini görüyoruz. Onlar Türkçenin yanında dönemin yaygın dilleri olan Arapça ve Farsçaya da hakimdirler.

Yunus Emre:

*"İlim ilim bilmektir,
İlim kendin bilmektir,
Sen kendini bilmezsen,
Bu nice okumaktır"*

dizeleriyle bilgiye, özellikle insanın kendisi hakkındaki bilgisine dikkatimizi çekmektedir.

Şeyh Galip¹⁶, "yaratılışına şöyle bir bak ve idrak et ki sen yaratılanların en üstünüsün. Sen alemlerin göz bebeği olan insansın." anlamına gelen dizeleriyle insanı kendine döndürmektedir.

12 Hanefi Özcan, 113

13 bkz. Ali İmran suresi, 191. ayet

14 bkz. Taha suresi, 114. ayet

15 Nihat Sami Banarlı, *Resimli Türk Edebiyatı*, M.E.B. Yayınları, s.97

16 Hoşca bak zatına kim zübde-i alemsin sen,
Merdüm-i dide-i ekvan olan ademsin sen

Mevlana ilmin özünü ve amacını şöyle dile getirmektedir:

“Bütün ilimlerin ruhu, mahşer günü kim olduğunu bilmendir.

Sen dinin esaslarını bildin, ancak kendi aslına bak, o iyi mi?

Kendi aslını bilmen, ikiye ayrılan esasları bilmenden daha iyidir. Ey ulu kişi.”¹⁷

Mevlana'nın Mesnevi' sinde ilim kavramı bazen genel bir bilgi anlamında, bazen de çeşitli bilim dallarının bilgisinden, hayatı, gerçeği kavramaya rehberlik eden ilahi bir bilgiye kadar uzanan bilgiler ve bilimler anlamında, yüzlerce beyitte görülmektedir.

“Ruh, ilim ve akılla dosttur.”¹⁸

“Ey oğul! Bütün dünyayı ağzına kadar ilim ve güzelliklerle dolu bir testi bil.”¹⁹

“Bilgiyle olan uyku uyanıklıktır, cahillerle birlikte oturan kişiye vah vah!”²⁰

“Alimin uykusu ibadetten daha iyidir, hele de bu alimin bilgisi gafletten uyandıran bilgiyse”²¹

İnsana yol gösteren bilimle, onun ufkunu, görüşünü engelleyen bilgileri, bilimleri bir başka deyişle, bilime gerçek amacı dışında bir anlayışla bakmayı beyitlerinde şöyle açıklamaktadır:

“Dinleyicinin hoşlanmadığı ilim, taklide ve öğretmeye dayalı bilgidir.

Zira geçim için öğrenilmiş, gönül aydınlığı için değil.

Bu ilim onu isteyen kişi gibi, sıradan dünya ilmidir.

O, insanlar için bu bilimi ister, bu dünyadan kurtulmak için değil.”²²

Mevlana' ya göre bilim insana kolaylıklar sağlamalı, onu sükuna ve huzura erdirmelidir:

“Gönül ehlinin ilimleri onları taşır, ten ehlinin ilimleri ise, onların yükleridir.”

İlim gönle aksederse yardımcı olur, ilim bedende kalırsa yük olur.

17 Mevlana, *Mesnevi*, III, 2654, 2655, 2656, bkz. Adnan Karaismailoğlu, *Mevlana ve Mesnevi*, Ankara, 2001, 83

18 Mevlana, *Mesnevi*, II, 56, bkz. Adnan Karaismailoğlu, *Mevlana ve Mesnevi*, Ankara, 2001, 75

19 Mevlana, *Mesnevi*, I, 2860, bkz. Adnan Karaismailoğlu, *Mevlana ve Mesnevi*, Ankara, 2001, 75

20 Mevlana, *Mesnevi*, II, 39, bkz. Adnan Karaismailoğlu, *Mevlana ve Mesnevi*, Ankara, 2001, 77

21 Mevlana, *Mesnevi*, VI, 3878, 79, bkz. Adnan Karaismailoğlu, *Mevlana ve Mesnevi*, Ankara, 2001, 77

22 Mevlana, *Mesnevi*, II, 2429, 2431, bkz. Adnan Karaismailoğlu, *Mevlana ve Mesnevi*, Ankara, 2001, 79

Dikkat et, arzuların için bu ilim yükünü taşıma, ilmin rahvan atına²³ bin.

İlmin rahvan atına bindikçe, omzundaki yük kalkar.”²⁴

Mevlana'nın gerçeği bilme ile ilgili görüşleri de şöyledir:

• “Şeytanın bilgisi vardı ancak inancı yoktu. Ö Adem'in sadece toprak suretini gördü. Ey kendine güvenen kişi, her ne kadar ilmin inceliklerini bilsen de, gaybı gören gözlerin açılmaz.”²⁵

Fuzulî'nin sanatının zirvesinde, idrak ettiği gerçek, manevî ilimlerin dünyevi ilimler karşısındaki durumunu açıklamaktadır:

*“Aşk imiş her ne varsa alemde,
İlim bir kıyl u kal²⁶ imiş ancak”*

Bu gerçeği Yunus Emre,

*“Aşk imamdır bize, gönül cemaat
Dost yüzü kıbledir, daimdir salat
Dost yüzün görünce şirk yağmalandı
Onun için kapıda kaldı şeriat”
“Şeriat tarikat yoldur varana,
Hakikat marifet ondan içeri”*

dizeleriyle ifade etmektedir.

Türk Dil Kurumu'nun Türkçe Sözlüğünde ise bu kavramlar aşağıdaki gibi tanımlanmıştır:

Bilmek: Bir şeyi anlamış veya öğrenmiş bulunmak, bir bilim veya sanat dalında yeterli olmak, bir iş yapmaya alışmış olmak, elinden gelmek, tanımak, hatırlamak, sanmak, varsaymak.

İnanmak: Bir şeyi doğru olarak benimsemek, birini doğru sözlü olarak bilmek, güvenmek, bir şeyin varlığını, doğruluğunu kabul etmek, sevecek, güvenecek ve bağlanacak en yüksek varlık olarak bilmek, iman etmek.

Bilgi: İnsan aklının erebileceği olgu, gerçek ve ilkelerin bütününe verilen ad, malumat, öğrenme, araştırma veya gözlem yolu ile elde edilen gerçek, malumat, vukuf, insan zekasının çalışması sonucu ortaya çıkan düşünce ürünü, malumat, genel olarak ve ilk sezi durumunda zihnin kavradığı temel düşünceler.

23 Yumuşak huylu

24 Mevlana, *Mesnevi*, I, 3446, 47; 3451, 52, bkz. Adnan Karaismailoğlu, *Mevlana ve Mesnevi*, Ankara, 2001, 79

25 Mevlana, *Mesnevi*, VI, 260, 261, bkz. Adnan Karaismailoğlu, *Mevlana ve Mesnevi*, Ankara, 2001, 81

26 Dedikodu

İnanç: Bir düşünceye gönülden bağlı bulunma, Tanrı'ya, bir dine inanmak, iman, itikat, birine duyulan güven, inanma duygusu, inanılan şey, görüş, öğretisi.

Sunulan: Çeşitli kaynakların; toplumun, kitapların, insanların aktarımları.

Bulunan: (Bulmak) Varlığı bilinmeyen bir şeyi ortaya çıkarmak, keşfetmek, herhangi bir görüşe, bir yargıya ulaşmak.²⁷

Bu çalışmanın amacı, kültürümüzde, bilmek, inanmak sözcüklerinin ne şekilde kavramlaştırıldığını anlamaya çalışmaktır. Bunun yanında, bilgi ve inancı elde etme yolları olarak, bulma ya da sunulanla yetinme konularına da nasıl yaklaşıldığına bakılmaya çalışılmıştır. **Boyun eğiciliği yüksek** kişilerin, sunulan yöntemlere başvurduğu ve inanmak eğiliminde olduğu, **boyun eğiciliği düşük** kişilerin ise bulunan yöntemlere başvurduğu ve bilmek eğiliminde olduğu hipotezinden hareketle araştırmaya katılan kişilerin yanıtları bir de bu açıdan değerlendirilmiştir.

Bu amaçla araştırmada iki pilot çalışma yapılmıştır; 1. pilot çalışmada uygulamaya katılan kişilerin bu boyutlarla ilgili yorumları alınmıştır. 2. pilot çalışmada, hazırlanan dört boyutu kapsayan soru formu ve BEDÖ* uygulanmıştır. Kişilerin bu sözcükleri nasıl kavramlaştırdıkları saptanmış ve BEDÖ' den aldıkları puanlarla karşılaştırılmıştır.

1. PİLOT ÇALIŞMA

Çalışmanın amacı, kişilerin bilmek, inanmak, sunulan ve bulunan sözcükleri ile ilgili kavramlaştırmalarından oluşan bir soru formu oluşturmaktır.

Yöntem

Örneklem

Çalışmanın örneklemini 16-60 yaş aralığında, çeşitli meslek ve eğitim gruplarından 110 kişi oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın amacına yönelik olarak araştırmacılar tarafından hazırlanmış aşağıda verilen açık uçlu 11 soruluk mülakat formu ile veri toplanmıştır.

27 *Türkçe Sözlük*, Türk Dil Kurumu Yayınları, 8. Baskı, Cilt 1, Ankara, 1988

* Boyun Eğici Davranışlar Ölçeği

1. Bilmek deyince aklınıza ne geliyor? Bildiğiniz bir şeye örnek veriniz.
2. İnanmak deyince aklınıza ne geliyor? İnanduğunuz bir şeye örnek veriniz.
3. Sizce 'bilmek' insan için bir ihtiyaç mıdır? İhtiyaç ise neden? Değilse neden?
4. Sizce 'inanmak' insan için bir ihtiyaç mıdır? İhtiyaç ise neden? Değilse neden?
5. Sizce bilgi ne işe yarar?
6. Sizce inanç ne işe yarar?
7. Sizce bilme/inanma ihtiyacını karşılamak için 'sunulan/aktarılan' mı yoksa 'bulunan/sizin keşfettikleriniz' mi daha etkilidir?
8. Sizce 'sunulan'ın avantajları/ dezavantajları nelerdir?
9. Sizce 'bulunan'ın avantajları/ dezavantajları nelerdir?
10. Sizce 'sunulan/öneriler, kurallar vs. ağır bastığı yaklaşımlarda insana bakış açısı nasıldır?
11. Sizce 'bulunan/kişinin kendi keşfettiği' ağır bastığı yaklaşımlarda insana bakış açısı nasıldır?

Verilerin Toplanması

Bu pilot çalışma verilerinin toplanması Nisan 2004 tarihinden Haziran 2004' e kadar sürmüş, veri toplama aracı, araştırmacılar tarafından, bireylere tek tek uygulanmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmada veri toplama aracı ile elde edilen cevaplar, kapalı uçlu sorular haline getirilmek için, araştırmacılar tarafından içerik analizi tekniği ile değerlendirilmiş ve değerlendirme sonunda 324 ifade elde edilmiştir.²⁸ Özetle, bilmek deyince aklınıza ne geliyor sorusuna “kesin ve somut bir şey”, “öğrenmek”, “bir konu hakkında bilgi sahibi olmak”, “objektiflik”, “anlamak”; inanmak deyince aklınıza ne geliyor sorusuna “bir varlığı ya da yokluğu kabul etmek”, “dini inanç”, “güven beslemek”, “soyut bir şey”, “doğru olduğunu kabul etmek” gibi cevaplar gelmiştir. Sizce bilme/inanma ihtiyacını karşılamak için 'sunulan/aktarılan' mı yoksa 'bulunan/sizin keşfettikleriniz' mi daha etkilidir sorusuna ise; bazıları sunu-

lan, bazıları bulunan cevabını vermiş; bazıları da önce sunulan sonra, yaşadıklarım ya da her ikisi birbirini tamamlar gibi değişik cevaplar vermişlerdir.

2. PILOT ÇALIŞMA

Bu çalışmanın amacı, I. Pilot çalışmada elde edilen ifadeler kullanılarak hazırlanan bu kapalı uçlu soru formunu daha geniş bir örnekleme uygulayarak bilmek/ inanmak, bulunan/sunulan kavramları hakkındaki değerlendirmeleri yeniden yapmaktır. Bir taraftan da boyun eğicilik açısından verilen bu yanıtları gözden geçirmektir. Bu aşamada çalışmayı yönlendiren bir hipotez; boyuneğiciliği yüksek olan kişilerin inanmak/ inanç boyutlarını daha fazla işaretleyecekleri; sunulan tarzı bilgi ve inanç edinmeye de daha fazla eğilim gösterecekleridir.

Yöntem

Örneklem

Çalışmanın örneklemini 93 kadın(% 57,8), 67 erkek(%41,6), çeşitli eğitim düzeylerindeki 161 kişi oluşturmaktadır. Tüm grubun yaş ortalaması 29,21 (ss=11,77); yaş aralığı 14-70'dir. Yaşa göre grubun dağılımı şu şekildedir: 14-19 yaş arası 15 (%8,5), 20-25 yaş arası 73 (%41,2), 26-35 yaş arası 39 (%21,9), 36-50 yaş arası 26 (%14,8), 51-70 yaş arası 12 (%6,9) kişi. Grupta 3 kişi (%1,7) yaşını belirtmemiştir. Eğitime göre grubun dağılımı: ilkökul mezunu 8 (%4,5), ortaokul mezunu 7 (%4,0), lise mezunu 50 (%28,6), üniversite mezunu 93 (%57,8) kişidir. Eğitim düzeyini belirtmeyenlerin sayısı 3 (%1,8) tür.

Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada, konuyla ilgili dört boyutu kapsayan bir soru formu oluşturulmuştur. Formda katılımcıların, "bilmek/bilgi" ve "inanmak/inanç" kavramlaştırmalarını belirlemek üzere 198; "sunulan" ve "bulunan" kavramlaştırmalarını belirlemek üzere 82; sunulan ve bulunana ilişkin "varsayımlarını" belirlemek üzere 44; okul ve din eğitimlerinin tarzını belirlemek üzere 2; toplam 326 kapalı uçlu sorudan oluşan soru formu²⁹ ile, P. Gilbert ve S. Allan (1994) tarafından geliştirilmiş, Boyun Eğici Davranışlar Ölçeği

29 Soru formu ek-1 de verilmiştir

(BEDÖ) kullanılmıştır. Özgün adı *Submissive Acts Scale (SAS)* olan, 16 sorudan oluşan likert tipi ölçeği Nesrin H. Şahin ve Nail Şahin (1994) Türkçe'ye uyarlamıştır. 263 kız, 277 erkek toplam 540 lise ve üniversite öğrencisinden elde edilen Cronbach Alfa değeri .74' tür.

Verilerin Toplanması

İkinci pilot çalışmanın verilerinin toplanması Temmuz 2004 tarihinden Kasım 2004 tarihine kadar sürmüş, veri toplama araçları, araştırmacılar tarafından, bireylere tek tek uygulanmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmada; soru formunun Bİ (bilmek-inanmak) boyutundan ve SB (sunulan-bulunan) boyutundan elde edilen veriler, SPSS paket programı ile değerlendirilmiş ve maddelere ilişkin cevapların frekans ve yüzdeleri bulunarak; araştırmacıların belirlediği kriterlere uygun olarak madde seçimi yapılmıştır.

Bu kriterlere göre Bİ ve SB boyutlarında boş bırakılan veya hiçbir seçeneği (toplam %15) ve üzerinde işaretlenmiş olan maddeler iptal edilmiş; her ikisi seçeneği %30'dan fazla işaretlenmiş ise ve ilk iki seçenekten biri %15'in altında ise %15'in üstünde olan seçenek kabul edilmiştir. Her ikisi seçeneği %30'dan yukarı olup ilk iki seçenek de %15'in üzerinde ise her ikisi seçeneği kabul edilmiştir. Varsayım maddelerinde ise SPSS Paket Programı ile anlamlı olan maddeler seçilmiştir.

Boyun Eğicilik Ölçeği'nden elde edilen verilerin, SPSS paket programı ile yapılan analizinden, boyun eğiciliği yüksek (boyun eğicilik puan ortalaması standart sapma üzerinde olan) ve boyun eğiciliği düşük (boyun eğicilik puan ortalaması standart sapma altında olan) iki grup belirlenmiştir. Daha sonra sunulanlara ya da bulunanlara ilişkin varsayımlar listesindeki ifadeler verilen yanıtlar bu iki grup üzerinden karşılaştırılmıştır. İki grubu istatistiksel olarak anlamlı biçimde ayırt eden maddeler belirlenmiştir (Bkz. Tablo2).

BULGULAR

Aşağıda önce örneklemin bilmek/bilgi, inanmak/inanç, bulunan ve sunulan kavramlarına yönelik ilk on sıradaki tanımlar verilmiştir (Bkz.-Tablo 1).

Tablo 1: Örneklemin bilmek/bilgi, inanmak/inanç, bulunan ve sunulan kavramlarına yönelik ilk on sırada ve son beş sırada verilen yanıtlarının yüzdelik değerleri.

EN YÜKSEK YÜZDELİ MADDELER		EN YÜKSEK YÜZDELİ MADDELER	
İFADE	%	İFADE	%
BİLMEK			
1. Bir konu hakkında sorulacak sorulara cevap verebilecek durumda olmak	86.3	1. Sosyal etkileşimleri düzenlemek için yararlıdır	33,5
2. Bir konuda fikir sahibi olmak	79.5	2. İyi bir nesil için gereklidir	28,0
3. Bir konuyu anlamak	70.8	3. İnsanı olgunlaştırır	27,3
4. Bir şeyi ayrıntılarıyla kavraya-bilmek	70.8	4. Daha iyi yaşamak ve yaşatmaya yarar	26,1
5. Bilimsel yöntem	68.9	5. Kendine olan güveni artırır	24,2
6. Akılcılık	68.9		
7. Kanıtlanabilir olmak	66.5		
8. Kesin bir şey	63.4		
9. Somut bir şey	61.5		
10. Üretmeye yarar	61.5		
İNANMAK			
1. Kader	70.8	1. İnsanları birbirine yakınlaştırır	38,5
2. Tanrı	69.6	2. Huzur verir	38,5
3. Tutkuyla bağlanmak	68.3	3. Hayata bağlar	37,3
4. Bir şeyi yürekte kabullenmek	66.5	4. Varoluş gerçeğine ulaşmak	36,6
5. Bağlanmak	66.5	5. Ayakta kalabilmek	30,4
6. Güvenme sonucunda oluşan bir his demeti	64.0		
7. Uğrunda hayatın feda edilebileceği kabuller	60.2		
8. Öyle olduğunu düşünmek	59.6		
9. Arınma sağlar	59.0		
10. Ölüm korkusunda rahatlama sağlar	58.4		
SUNULAN			
1. Taklitçilik olur	61.5	1. İnsanı sabit fikirli yapar	50,3
2. Kalıplar oluşturur	60.2	2. Yanlıdır	49,7
3. Emek yoktur	59.6	3. Ekonomiktir	48,4
4. İnsanı zorlamaz	59.0	4. Küçük yaşlarda yararlıdır	46,0
5. İnsanı sınırlar	57.1	5. Yönlendirmek için kullanılmalıdır	46,0
BULUNAN			
1. Gurur verir	80.1	1. Önceliklidir	47,8
2. Çaba gerektirir	73.9	2. Bilim	46,6
3. Kişisel doyum verir	65.8	3. Yetişkinlikte yararlıdır	44,7
4. Daha fazla süre gerektirir	64.0	4. Hatalardan korur	43,5
5. Keyiflidir	72.0	5. Sıkıntıdan kurtarır	42,2

Tablo 2: Sunulan ve bulunan niteliklerine ilişkin varsayımların boyun eğiciliği düşük ve boyun eğiciliği yüksek gruplara göre karşılaştırılması

r Tablo	B.E. düşük grup N: 37		B.E. yüksek grup N: 40		t
	X	Ss.	X	Ss.	
Varsayımlar					
1. Sunulanlara bağlı kalmak pasif bir hayata neden olabilir	4,24	,95	3,37	1,03	3,827
2. İnançlar için sunulanlar gereklidir.	2,72	1,30	3,45	1,08	-2,64
3. Sunulanlar, insanda dıştan kontrol ediliyormuş duygusu yaratabilir.	4,02	1,11	3,32	1,11	2,753
4. Sunulanlar daha güvenilirdir.	2,13	,94	3,00	1,35	-3,215
5. Bulunan daha etkilidir.	4,45	1,48	3,77	1,47	2,028
6. Bilgiye sunulanlarla ulaşılır.	2,67	1,20	3,25	1,006	-2,278
7. Sunulanda zorlama yoktur.	2,72	1,3	3,55	1,92	-2,174
8. Sunulanlarla daha mutlu olunur.	2,10	,90	2,92	1,54	-2,804
9. İnançın inanç olabilmesi için sunulması gerekir.	2,75	1,75	3,47	1,19	-2,112
10. İnançlar sorgulamadan kabul edilenlerdir.	2,72	1,32	3,77	1,94	-2,737
11. İnsan bilip öğrendikçe inanca daha çok yaklaşır.	3,48	1,42	4,25	1,27	-2,479
12. Sunulanlar bulunacaklar için olumlu bir zemin oluşturur.	2,70	1,02	3,25	,954	-2,428
13. Bulunanın vurgulandığı yaklaşımlarda insan kendi hayatını kendisi yönlendirebilen bir birey olarak görülür.	4,40	1,141	3,62	1,42	2,637

Boyun eğiciliği düşük
N: 37

Boyun eğiciliği yüksek
N:40

Tablo 2'de sunulanlar ve bulunanlara yönelik ifadeleri boyun eğicilik açısından değerlendirmektedir. Tabloda da görüldüğü gibi boyun eğiciliği düşük olan denekler “Sunulanlara bağlı kalmanın pasif bir hayata neden olduğunu”, “Sunulanların insanda dıştan kontrol ediliyormuş duygusu yarattığını belirtmektedirler.” Ayrıca, “Bulunanların daha etkili olduğu”, “Bulunanın vurgulandığı yaklaşımlarda insan kendi hayatını kendisi yönlendirebilen bir birey olarak görülür” görüşlerini istatistiksel olarak daha fazla savunmuşlardır. Buna karşın, yine tabloda görüldüğü gibi boyun eğiciliği daha yüksek olan denekler, “İnançlar için sunulanların gerekli olduğunu”, “Sunulanların daha güvenilir olduğunu”, “Bilgiye sunulanlarla ulaşıldığını”, “Sunulanlarda zorlama olmadığını”, “Sunulanlarla daha mutlu olunduğunu”, “İnancın inanç olması için sunulması gerektiğini”, “İnançların sorgulamadan kabul edilenler olduğunu”, “İnsanın bilip öğrendikçe inanca daha çok yaklaştığını”, “Sunulanların bulunacaklar için olumlu bir zemin oluşturduğunu” daha fazla savunmuşlardır.

Bir başka bulgu ise şöyledir; Örneklemimizdeki denekler (N:161), bazı açılardan bilmek ve inanmak kavramlarının ilişkisini, birbirlerine benzerliklerini düşünerek, “her ikisi” şeklinde değerlendirme yapmışlardır. Buna göre bilmek/bilgi, inanmak/inanç kavramlarının her ikisi de; “Hayata yön verir” (%59) ve “Hayatın karmaşasından kurtarır” (%57.8) şeklinde tanımlamışlardır.

Yorum

Türkler, hüküm sürdükleri coğrafyalarda, farklı inanç ve kültürlere hoşgörü temeline dayanan bir ortam sağlayarak varlıklarını devam ettirmişlerdir. Bu yapıya dayalı inanç ve kültürlerde bütünsel bir algılayış söz konusudur. Türk kültüründe bilgi ve inanç bir bütün iken, daha sonra gelişen ve değişen yaşam şartları, sorgulanmayan, olduğu gibi kabul edilen ve daha boyun eğici bir anlayışın gelişmesine neden olmuştur. Maddi unsurların ve sahip olma anlayışının egemen olmasıyla, din anlayışında da ilk dönemlerdeki aydınlık ve sevgi dolu anlayışın aksine, içeriğin yitirildiği, şekilsel unsurların baskın olduğu, sorgulanmayan ve ön kabullere dayanan bir anlayış gelişmiştir. Bu çalışma, kültürümüzde var olan, bilgi ve inancın bütün olarak algılandığı anlayışın tekrar canlandırılmasını hedeflemektedir. Çünkü araştırma grubunun, toplumun bilgi ve inanç konusundaki tutumları ile ilgili böyle bir gözlemi ve varsayımı söz konusu olmuştur.

Yapılan araştırmada, “bilmek” kelimesi; “bir konu hakkında sorulacak sorulara cevap verebilecek durumda olmak”, “bir konuda fikir sahibi olmak”, “bir konuyu anlamak”, “bilimsel yöntem”, “kesin bir şey” gibi ifadelerle kavramlaştırılırken; “inanmak” kelimesi, “kader”, “tanrı”, “tutkuyla bağlanmak”, “bir şeyi yürekten kabullenmek”, “bağlanmak” gibi ifadelerle tanımlanmıştır.

“Bilmek” kelimesi, herhangi bir şeye yönelik olarak zihinde oluşan somut bilgiyi ifade ederken, “inanmak” kelimesi, soyut ve metafizik bir algılayışı ifade etmektedir. Aynı şekilde, soyut ve somut algılayışın gereği olarak, “bilgi” kesinlik ifadeleri ile tanımlanırken, “inanç” boyun eğme ve sorgusuz bir kabulleniş ifadeleri ile tanımlanmıştır. Bu durum, bireylerin, bilgi konusunda dinamik bir anlayışa sahip olurken, inanç konusunda pasif bir tutum sergilemelerine neden olmaktadır.

Diğer taraftan araştırmamıza katılan kişiler, bilmek/bilgi, inanmak/inanç kavramlarının her ikisini de; “Hayata yön verir.” (%59) ve “Hayatın karmaşasından kurtarır.” (%57.8) şeklinde tanımlamışlardır. Bu bulgu araştırmaya katılan tüm bireylerin tutumlarını yansıtmamakla birlikte, bilgi ve inançla ilişkili olarak bütün bir algılayışa da sahip olduklarını göstermiştir.

Teknolojik gelişmelerin sunduğu imkanların bilgiyi hazır bir şekilde sunması ve bilgiye ulaşmanın kolaylaşması, sunulan bilgilerin sorgulanmadan kabullenilmesi anlayışını doğurmuştur. Bu da beraberinde, bilgiyi arayarak bulmanın değerinin yitirilmesine ve bireyselliğin, kendine özgülüğün ortadan kalkmasına neden olmuştur. Varsaydığımız hipotezde olduğu gibi, arayıp bularak, emek sarf ederek bilgiyi ve inancı elde etme daha değerli, daha bireye özgü ve içselleştirme sürecini yaşattığı için daha kalıcıdır. Çalışmamızda da bu hipotezi doğrular şekilde, “sunulan” kelimesi daha olumsuz, “bulunan” kelimesi ise daha olumlu ifadelerle kavramlaştırılmıştır.

Kültürümüzde son dönemlerde gelişen din anlayışında, sorgulamadan kabulleniş, itaat kavramları ön plana çıkarılmıştır. Büyük olasılıkla araştırmamızda boyun eğiciliği yüksek olan kişilerde de bu anlayış ön planda olduğu için, bilgi ve inancı elde etme konusunda çaba göstermeyecek, sorgulamadan sunulanlarla yetineceklerdir. BEDÖ’ye verilen yanıtları değerlendirecek olursak, çalışmaya katılan kişilerden, boyun eğiciliği yüksek olan kişilerin inanmak/inanç boyutlarını daha fazla işaretledikleri ve bilgi ve inancı elde etme konusunda da sunulanlarla yetinme eğiliminde oldukları saptanmıştır.

Bireyin kendi çabası sonucu bulunarak elde edilen ve içselleştirilen bir bilgi insanı özgürleştirir. Özgür insanın temel vasfı, araştırma, yani kültürel anlayış, bilgi ve inanışları sorgulayarak kabul etme eğilimindedir. Araştırma sonuçlarına baktığımızda da bilmek/bilgi boyutlarını daha çok işaretleyen bireylerin boyun eğiciliği düşük olan kişiler olduğu ve bu kişilerin bilgi ve inancı elde etme konusunda daha çok “bulma” eğiliminde olduğu gözlenmiştir.

İnsan zihni somut, soyut; parça, bütün arasında ilişki kurarak olay ve olguları anlamlandırma eğilimindedir. Algılayışımızdaki kopukluk, olay ve olguları yanlış değerlendirmemize neden olur. Bilgiyi inanca, inancı bilgiye üstün tutarak parçacı bir algılayış sergilemek, içsel bütünlüğümüzü yitirmemize ve kendimize yabancılaşmamıza yol açar. Diğer taraftan, bilginin, inancı desteklediği bütünsel bir anlama ve algılama, bizi özne konumuna yükseltir ve bu sayede birey, sorgusuz kabulleniş boyutundan kendi tecrübesi ile ulaştığı özgün boyuta yükselebilir.

Ek 1

Sayın Katılımcı,

Bildiğiniz gibi ülkemiz bilimsel araştırmalar açısından gelişmiş ülkelerin çok gerisindedir. Sosyal bilimler alanında bizim kültürümüze özgü bilimsel araştırmaların sayısı ise gerçekten üzücü düzeydedir.

Bu tür araştırmalar sizlerin katkısı olmadan gerçekleştirilemez. Bizler bu çalışmayla ülkemizde yaşayan kişilerin belirli konulardaki görüşlerini almaya çalışıyoruz. Araştırmamızın sonuçları, içtenlikle vereceğiniz cevaplar sayesinde güvenilir ve geçerli olacaktır. Katkınız için şimdiden teşekkür ederiz. Size kimliğiniz sorulmamaktadır. Lütfen hiçbir şekilde kimliğinize ilişkin bilgi vermeyin.

Prof. Dr. Nesrin Hisli Şahin

Doç. Dr. Öznur Özdoğan

ve

Araştırma Ekibi

Lütfen, aşağıdaki ifadelerin, “bilmek/bilgi” ya da “inanmak/inanç” davranışından hangisine uygun olabileceğini, ifadenin yanındaki kolonlardan birine (X) işareti koyarak sınıflandırınız. Eğer söz konusu ifade ikisine birden uygunsa, “her ikisi” seçeneğini; ne “bilmek/bilgi” ne de “inanmak/inanç” eylemlerinden herhangi birine uygun değilse, “hiçbiri” seçeneğini işaretleyebilirsiniz.

İfade	Bilmek/ Bilgi	İnanmak/ İnanç	Her ikisi	Hiçbiri
1. Bir konu hakkında sorulacak sorulara cevap verebilecek durumda olmak	.....	.....	.....	.....
2. Bir varlığı ya da yokluğu kabul etmek kuyla bağlanmak	.....	.....	.....	.....
4. Emin olmak	.....	.....	.....	.....
5. Bir düşüncüyü savunmak	.....	.....	.....	.....
6. Bir konuyu anlamak	.....	.....	.....	.....
7. Güvenmek	.....	.....	.....	.....
8. Din	.....	.....	.....	.....
9. Öğrenmek	.....	.....	.....	.....
10. Soyut bir şey	.....	.....	.....	.....
11. Yaşam şartlarına ayak uydurmak	.....	.....	.....	.....
12. Bir şeyin gerçeği yansıttığını sezmek	.....	.....	.....	.....
13. Kesin bir şey	.....	.....	.....	.....
14. Güvenme sonucunda oluşan his demeti	.....	.....	.....	.....
15. Çalışmak	.....	.....	.....	.....
16. Umutlanmak	.....	.....	.....	.....
17. Bir konuda fikir sahibi olmak	.....	.....	.....	.....
18. Kanaat getirmek	.....	.....	.....	.....
19. Varoluş gerçeğine ulaşmak	.....	.....	.....	.....
20. Hayatı kolaylaştıran şey	.....	.....	.....	.....
21. Kanıtlanamayan şey	.....	.....	.....	.....
22. Azmetmek	.....	.....	.....	.....
23. Somut bir şey	.....	.....	.....	.....
24. Başarıya götüren şey	.....	.....	.....	.....
25. Sorunların kaynağı	.....	.....	.....	.....
26. Ayakta kalabilmek	.....	.....	.....	.....
27. Bir konu hakkında yapılan yorum	.....	.....	.....	.....
28. Kontrolsüzlükten kurtulmak	.....	.....	.....	.....
29. Sevgi	.....	.....	.....	.....
30. Rahatlık	.....	.....	.....	.....
31. Sorgulayarak benimsemek	.....	.....	.....	.....
32. Sabit fikir	.....	.....	.....	.....
33. Bir konudaki hakimiyet	.....	.....	.....	.....
34. Öyle olduğunu düşünmek	.....	.....	.....	.....
35. Güzel yaşamak için gereklidir	.....	.....	.....	.....
36. Görmek	.....	.....	.....	.....
37. Özgürlük	.....	.....	.....	.....
38. Hayata bağlar	.....	.....	.....	.....
39. Kader	.....	.....	.....	.....
40. Bir şeyi ayrıntılarıyla kavrayabilmek	.....	.....	.....	.....
41. Şans	.....	.....	.....	.....
42. Tanrı	.....	.....	.....	.....
43. Okumak	.....	.....	.....	.....
44. Bilincine varmak	.....	.....	.....	.....
45. Aklımızın erebilmesi	.....	.....	.....	.....
46. Gerçek olduğunu düşünmek	.....	.....	.....	.....
47. İnsan için zorunluluktur	.....	.....	.....	.....
48. Kararlılık	.....	.....	.....	.....
49. Çözebilmek	.....	.....	.....	.....
50. Metafizik	.....	.....	.....	.....
51. Hayata geçirebilmek	.....	.....	.....	.....

İfade	Bilmek/ Bilgi	İnanmak/ İnanç	Her ikisi	Hiçbiri
52. Bilgi ötesinde bir şey	.....	.....	.....	.....
53. Deneyim/Tecrübe	.....	.....	.....	.....
54. Bilgiyle içiçe bir şey	.....	.....	.....	.....
55. Soruların sorulmadığı nokta	.....	.....	.....	.....
56. Bilgiyi aktif hale getiren şey	.....	.....	.....	.....
57. Adlandırabilmek	.....	.....	.....	.....
58. İman	.....	.....	.....	.....
59. Sorgulamaksızın kabullenmek	.....	.....	.....	.....
60. Algılamak	.....	.....	.....	.....
61. Kişiden kişiye değişen	.....	.....	.....	.....
62. Beyinde yer alan bilgi	.....	.....	.....	.....
63. Kişiden kişiye değişmez	.....	.....	.....	.....
64. Birikim	.....	.....	.....	.....
65. Anlam vermek	.....	.....	.....	.....
66. Objektiflik	.....	.....	.....	.....
67. Bir şeyi yürekten kabullenmek	.....	.....	.....	.....
68. Uğruna hayatın feda edilebileceği kabuller	.....	.....	.....	.....
69. Kavramak	.....	.....	.....	.....
70. Kanıtlanabilir olmak	.....	.....	.....	.....
71. Aktarılan bir şeyi benimsemek	.....	.....	.....	.....
72. Bir işi başarabilmek	.....	.....	.....	.....
73. Söz sahibi olmak	.....	.....	.....	.....
74. Çabalamak	.....	.....	.....	.....
75. Bilimsel yöntem	.....	.....	.....	.....
76. Emek vermek	.....	.....	.....	.....
77. Aklın kabul ettiklerini benimsemek	.....	.....	.....	.....
78. Rahatlamak	.....	.....	.....	.....
79. Hedeflere ulaşabileceğini düşünmek	.....	.....	.....	.....
80. Güç/hakimiyet	.....	.....	.....	.....
81. Soyut şeyler hakkında çıkarım yapmak	.....	.....	.....	.....
82. Bağlanmak	.....	.....	.....	.....
83. Yanlışları önler	.....	.....	.....	.....
84. Düşünsel etkinlik için ön şarttır	.....	.....	.....	.....
85. Ölüm	.....	.....	.....	.....
86. İnsanı insan yapar	.....	.....	.....	.....
87. Doğru olduğunu bilerek yapmak	.....	.....	.....	.....
88. Önceliklidir	.....	.....	.....	.....
89. Akılcılık	.....	.....	.....	.....
90. İhtiyaçtır	.....	.....	.....	.....
91. İyi bir nesil için gereklidir	.....	.....	.....	.....
92. Neden/Nasıl	.....	.....	.....	.....
93. Belirsizliğin huzursuzluğundan kurtarır	.....	.....	.....	.....
94. İhtiyaçları karşılamak için gereklidir	.....	.....	.....	.....
95. Toplumda yer edinmeye yardımcıdır	.....	.....	.....	.....
96. Sebep/Sonuç	.....	.....	.....	.....
97. Korkudan kurtulmak için gereklidir	.....	.....	.....	.....
98. Hayata anlam katar	.....	.....	.....	.....
99. Eylem üretir	.....	.....	.....	.....
100. 5 duyu ve sezgiyle elde edilir	.....	.....	.....	.....
101. İnanca götürür	.....	.....	.....	.....
102. Bilincin aktif hâlidir	.....	.....	.....	.....

İfade	Bilmek/ Bilgi	İnanmak/ İnanç	Her ikisi	Hiçbiri
103. Ölüncüye kadar sürer	.....	.....	.....	.....
104. Başarı için gereklidir	.....	.....	.....	.....
105. Hayata yön verir	.....	.....	.....	.....
106. İnsanın kendisini geliştirmesine yarar	.....	.....	.....	.....
107. Ruh sağlığı için gereklidir	.....	.....	.....	.....
108. Sığınmaya yarar	.....	.....	.....	.....
109. İnsanlar arası güven için önkoşuldur ..	.....	.....	.....	.....
110. İhtiyaç değildir	.....	.....	.....	.....
111. Hayatın karmaşasından kurtarır	.....	.....	.....	.....
112. Yaşamı sürdürmeye yarar	.....	.....	.....	.....
113. Huzur verir	.....	.....	.....	.....
114. Yorum yapmaya yarar	.....	.....	.....	.....
115. Yükselmeye yarar	.....	.....	.....	.....
116. İnsanın yapısında/doğasında vardır ...	.....	.....	.....	.....
117. Kişi, nesne ve olaylar arasında ilişki kurmaya yarar	.....	.....	.....	.....
118. Cahil olunmadığını gösterir	.....	.....	.....	.....
119. Topluma ayak uydurmaya yarar	.....	.....	.....	.....
120. Kişiyi istenilen şeye ulaştırır	.....	.....	.....	.....
121. Dengeyi sağlar	.....	.....	.....	.....
122. Cevaplanamayan şeylerde yardımcıdır ..	.....	.....	.....	.....
123. Kişiyi yaratılışın gayesine ulaştırır	.....	.....	.....	.....
124. Hızlı karar vermeyi sağlar	.....	.....	.....	.....
125. Bunalımdan kurtarır	.....	.....	.....	.....
126. Bazen ihtiyaçtır	.....	.....	.....	.....
127. Hayattan zevk aldırır	.....	.....	.....	.....
128. Her zaman ihtiyaçtır	.....	.....	.....	.....
129. Olanaksız olanaklı kılmaya yarar	.....	.....	.....	.....
130. Boşluktan kurtarır	.....	.....	.....	.....
131. Ait olma ihtiyacını giderir	.....	.....	.....	.....
132. Yaşam sevinci verir	.....	.....	.....	.....
133. Bir dayanaktır	.....	.....	.....	.....
134. Hedef koymaya yarar	.....	.....	.....	.....
135. İnsan zayıf olduğu için gereklidir	.....	.....	.....	.....
136. Yaşamın nedenini kavramaya yarar ...	.....	.....	.....	.....
137. İnsanı olgunlaştırır	.....	.....	.....	.....
138. Çöküntüden korur	.....	.....	.....	.....
139. Gruba aidiyet sağlar	.....	.....	.....	.....
140. Hayata bağlar	.....	.....	.....	.....
141. Kişiler arası güven sağlar	.....	.....	.....	.....
142. Motive eder	.....	.....	.....	.....
143. İnsanın egosunu tatmin eder	.....	.....	.....	.....
144. Aşırılıklardan korur	.....	.....	.....	.....
145. Ölüm korkusunda rahatlama sağlar ..	.....	.....	.....	.....
146. Başarıya götüren araçtır	.....	.....	.....	.....
147. Acıyı azaltır	.....	.....	.....	.....
148. Boşluğu giderir	.....	.....	.....	.....
149. İlerlemek içindir	.....	.....	.....	.....
150. Arınma sağlar	.....	.....	.....	.....
151. Karar vermeye yarar	.....	.....	.....	.....
152. Doğru iş yapmaya yarar	.....	.....	.....	.....
153. Öncelikleri belirlemeye yarar	.....	.....	.....	.....

İfade	Bilmek/ Bilgi	İnanmak/ İnanç	Her ikisi	Hiçbiri
154. İnsanları birbirine yaklaştırır	.....	.....	.....	.....
155. Seçim yapmaya yardımcıdır	.....	.....	.....	.....
156. Eser üretmeye yarar	.....	.....	.....	.....
157. Kesin sonuçlara ulaşmaya yarar	.....	.....	.....	.....
158. İnsanın kendisiyle barışmasına yardımcıdır	.....	.....	.....	.....
159. Dünyadan daha fazla yararlanmaya yardımcıdır	.....	.....	.....	.....
160. Güç verir	.....	.....	.....	.....
161. Daha iyi yaşamak ve yaşatmaya yarar	.....	.....	.....	.....
162. Kabullenmeye yarar	.....	.....	.....	.....
163. Bakış açısı sağlar	.....	.....	.....	.....
164. Arzularını gerçekleştirmeye yarar	.....	.....	.....	.....
165. Kendine olan güveni artırır	.....	.....	.....	.....
166. Bakış açısını değiştirmeye yarar	.....	.....	.....	.....
167. Davranışları yönlendirir	.....	.....	.....	.....
168. Varolmanın anlamını verir	.....	.....	.....	.....
169. Niye yaşadığının farkına vardırır	.....	.....	.....	.....
170. Metafizikte ilişkiyi düzenler	.....	.....	.....	.....
171. Yaşamı bağımsızca sürdürmeye yarar	.....	.....	.....	.....
172. Düşünülenleri hayata geçirmeye yardımcıdır	.....	.....	.....	.....
173. Varolan potansiyelin kullanılmasını sağlar	.....	.....	.....	.....
174. Hazırlıklı olmaya yarar	.....	.....	.....	.....
175. Zorluklarla mücadele etmeye yardımcıdır	.....	.....	.....	.....
176. Toplumda bir yer edinmeye yarar	.....	.....	.....	.....
177. Duygusal tatmine yarar	.....	.....	.....	.....
178. Eğlenmeye yarar	.....	.....	.....	.....
179. Karakteri biçimlendirir	.....	.....	.....	.....
180. Zaman kazandırır	.....	.....	.....	.....
181. Yaşamı düzenli kılar	.....	.....	.....	.....
182. Dayanaktır	.....	.....	.....	.....
183. Sorunlarla baş etmeye yarar	.....	.....	.....	.....
184. Hayat kurtarmaya yarar	.....	.....	.....	.....
185. Kendini yenilemeye yarar	.....	.....	.....	.....
186. Olumsuz durumlardan kurtulmaya yardımcı olur	.....	.....	.....	.....
187. Sosyal etkileşimleri düzenlemek için yararlıdır	.....	.....	.....	.....
188. Kısa yoldan varmayı sağlar	.....	.....	.....	.....
189. Geriletir	.....	.....	.....	.....
190. Belirsizliği ortadan kaldırır	.....	.....	.....	.....
191. Statü kazandırır	.....	.....	.....	.....
192. Doğruyu söylemeye yarar	.....	.....	.....	.....
193. Yol gösterir	.....	.....	.....	.....
194. Para kazandırır	.....	.....	.....	.....
195. Üretmeye yarar	.....	.....	.....	.....
196. Yaratıcıyla barıştırır	.....	.....	.....	.....
197. İnsanlıkla barıştırır	.....	.....	.....	.....
198. Korkuyu yenmeyi sağlar	.....	.....	.....	.....

İnsanların bir şeyleri elde etmeleri için genellikle iki yol olduğu söylenir. Bunlardan biri o şeylerin, birileri ya da bir şeyler aracılığıyla “sunulması” (aktarılması) yolu; diğeri de o şeylerin kişilerin kendileri tarafından “bulunması” (keşfedilmesi) yoludur. Lütfen aşağıdaki ifadeleri okuyup, “sunulan” ya da “bulunan” kategorisinden hangisi altına girmesinin daha uygun olacağını belirleyin. Eğer o ifade ne “sunulan” ne de “bulunan” için geçerli değilse, “hiçbiri”, her ikisi için de geçerliyse “her ikisi” seçeneğini işaretleyin

İfade	Sunulan	Bulunan	Her ikisi	Hiçbiri
1. Güvenilirdir.	.....	.....	.....	.....
2. Seçme şansı tanır.	.....	.....	.....	.....
3. Gereklidir.	.....	.....	.....	.....
4. Mutluluk verir.	.....	.....	.....	.....
5. Şüphelidir.	.....	.....	.....	.....
6. Araştırılmıştır.	.....	.....	.....	.....
7. Gözlenmiştir.	.....	.....	.....	.....
8. Daha iyi öğrenilir.	.....	.....	.....	.....
9. Uygulamada yararlıdır.	.....	.....	.....	.....
10. Yaratıcılıkla ilgilidir.	.....	.....	.....	.....
11. Yeniden keşif gerektirmez.	.....	.....	.....	.....
12. Küçük yaşlarda yararlıdır.	.....	.....	.....	.....
13. Kalıcıdır.	.....	.....	.....	.....
14. Yönlendirmek için kullanılmamalıdır. ..	.....	.....	.....	.....
15. Uzmanlık gerektirir.	.....	.....	.....	.....
16. Sınanmıştır.	.....	.....	.....	.....
17. Yetişkinlikte yararlıdır.	.....	.....	.....	.....
18. Pratikte bir işe yaramaz.	.....	.....	.....	.....
19. Kolaydır.	.....	.....	.....	.....
20. Taklitçilik olur.	.....	.....	.....	.....
21. Ekonomiktir.	.....	.....	.....	.....
22. Zorlama olur.	.....	.....	.....	.....
23. Değeri azdır.	.....	.....	.....	.....
24. İnsanı zorlamaz.	.....	.....	.....	.....
25. Emek yoktur.	.....	.....	.....	.....
26. İnsanı sınırlar.	.....	.....	.....	.....
27. Önceliklidir.	.....	.....	.....	.....
28. Olumsuzdur.	.....	.....	.....	.....
29. Pasiftir.	.....	.....	.....	.....
30. Çaba gerektirir.	.....	.....	.....	.....
31. Ön kabuller oluşturur.	.....	.....	.....	.....
32. İnsanı aktif bir canlı olarak kabul eder.	.....	.....	.....	.....
33. Heyecan vericidir.	.....	.....	.....	.....
34. Rahattır.	.....	.....	.....	.....
35. Yanlıdır.	.....	.....	.....	.....
36. Etkilidir.	.....	.....	.....	.....
37. Bilim	.....	.....	.....	.....
38. Üretmeye yardımcıdır.	.....	.....	.....	.....
39. Hareket noktası oluşturur.	.....	.....	.....	.....
40. Kişisel doyum verir.	.....	.....	.....	.....
41. Gurur verir.	.....	.....	.....	.....
42. Eyleme geçmeyi kolaylaştırır.	.....	.....	.....	.....
43. Hatalardan korur.	.....	.....	.....	.....

İfade	Sunulan	Bulunan	Her ikisi	Hiçbiri
44. Kişiseldir.	.....	.....	.....	.....
45. Özgür alan açar.	.....	.....	.....	.....
46. Kuramsaldır.	.....	.....	.....	.....
47. Aklen ve kalben yüceltir.	.....	.....	.....	.....
48. Çabuk unutulur.	.....	.....	.....	.....
49. Kalıplar oluşturur.	.....	.....	.....	.....
50. Anlamlıdır.	.....	.....	.....	.....
51. İspat gerektirmez.	.....	.....	.....	.....
52. Keyiflidir.	.....	.....	.....	.....
53. Sıkıntıdan kurtarır.	.....	.....	.....	.....
54. Yol göstericidir.	.....	.....	.....	.....
55. Kalcıdır.	.....	.....	.....	.....
56. Daha fazla süre gerektirir.	.....	.....	.....	.....
57. Olumsuz sonuçlar getirebilir.	.....	.....	.....	.....
58. Yanlış olabilir.	.....	.....	.....	.....
59. Muhakeme yeteneğini geliştirir.	.....	.....	.....	.....
60. Ayrıntular bilinir.	.....	.....	.....	.....
61. Öğreticidir.	.....	.....	.....	.....
62. Kişiliği geliştirir.	.....	.....	.....	.....
63. Kesindir.	.....	.....	.....	.....
64. Üzerine daha iyisi kurulabilir.	.....	.....	.....	.....
65. Nesnelidir (objektiftir).	.....	.....	.....	.....
66. Doğrudur.	.....	.....	.....	.....
67. Bilmeyi kolaylaştırır.	.....	.....	.....	.....
68. Zordur.	.....	.....	.....	.....
69. İnanç	.....	.....	.....	.....
70. Uzun sürer.	.....	.....	.....	.....
71. İnanmayı kolaylaştırır.	.....	.....	.....	.....
72. İnsanın hayatına mal olabilir.	.....	.....	.....	.....
73. İnsanı pasif bir canı olarak kabul eder	.....	.....	.....	.....
74. İnsanı geliştirir.	.....	.....	.....	.....
75. Değeri bilinir.	.....	.....	.....	.....
76. Din	.....	.....	.....	.....
77. Şımartır.	.....	.....	.....	.....
78. Gözleme dayalıdır.	.....	.....	.....	.....
79. İnsanı sabit fikirli yapar.	.....	.....	.....	.....
80. Yaşadıklarımızı anlamlı hale getirir.	.....	.....	.....	.....
81. Araştırmaya dayalıdır.	.....	.....	.....	.....
82. İnsanlar arasında anlaşmazlığa neden olur.	.....	.....	.....	.....

	Sunulan Tarzda	Bulunan Tarzda	Her ikisi	Hiçbiri
Bu güne kadar almış olduğunuz <i>okul eğitiminizi</i> genel olarak nasıl tanımlarsınız				
Bu güne kadar almış olduğunuz <i>din eğitiminizi</i> genel olarak nasıl tanımlarsınız				

Aşağıdaki ifadelere ne kadar katıldığınızı lütfen yandaki cetvel üzerinde işaretleyiniz.

%0 = Hiç

%50 = Orta derecede

%100=Tamamen

%25 = Çok az

% 75 = Oldukça

İfade	% 0	% 25	% 50	% 75	%100
1. Bulunarak elde edilenler olumludur	.....	.....	.....	.....	.....
2. Sunulan şeyler anlamsız bir hayata neden olabilir	.....	.....	.....	.....	.....
3. İnançlar için sunulanlar gereklidir	.....	.....	.....	.....	.....
4. Bulunanlar daha sağlamdır	.....	.....	.....	.....	.....
5. Sunulanların da insanın kendisi tarafından değerlendirilmesi gerekir	.....	.....	.....	.....	.....
6. Bulunanlar kalıcıdır	.....	.....	.....	.....	.....
7. Sunulanlar, insanda kontrol ediliyor duygusu yaratabilir	.....	.....	.....	.....	.....
8. Bulunanı vurgulayan yaklaşımlarda insan hata yapan bir varlık gibi algılanır	.....	.....	.....	.....	.....
9. Sunulanlara güvenilir	.....	.....	.....	.....	.....
10. Bulunanlar aracılığıyla inanca ulaşılabilir.	.....	.....	.....	.....	.....
11. Bulunanda çaba vardır	.....	.....	.....	.....	.....
12. Sunulanlar tembelliğe götürür	.....	.....	.....	.....	.....
13. Sunulanda zorlama vardır	.....	.....	.....	.....	.....
14. Bulunanda yönlendirme yoktur	.....	.....	.....	.....	.....
15. İnanmamız gerekenleri kendimiz bulmalıyız	.....	.....	.....	.....	.....
16. Sunulanı vurgulayan yaklaşımlarda, insan yönlendirilebilecek bir varlık olarak görülür	.....	.....	.....	.....	.....
17. Bulunan etkilidir	.....	.....	.....	.....	.....
18. Bilgiye sunulanlarla ulaşılır	.....	.....	.....	.....	.....
19. Bulunanla daha mutlu olunur	.....	.....	.....	.....	.....
20. İnanmam için mantığıma uygun olması önceliklidir	.....	.....	.....	.....	.....
21. İnsan kendisini yetersiz hissettiğinde sunulanlar işe yarar	.....	.....	.....	.....	.....
22. Bulunan mutluluk verir	.....	.....	.....	.....	.....
23. Bulunan doğruya götürür	.....	.....	.....	.....	.....
24. Zorlama insanı tepkiselleştirir	.....	.....	.....	.....	.....
25. Sunulan sunanın hatalarını taşır	.....	.....	.....	.....	.....
26. İnsan yaşayarak öğrenmelidir	.....	.....	.....	.....	.....
27. İnançın inanç olabilmesi için sunulması gerekir	.....	.....	.....	.....	.....
28. Sunulanlarda sunanın güvenilirliği çok önemlidir	.....	.....	.....	.....	.....
29. Aktarılanlarla elde edilmiş inançlar mutluluğumuzda daha etkilidir	.....	.....	.....	.....	.....
30. Bulunan bilgiye güvenilir	.....	.....	.....	.....	.....
31. Sunulanlar bulunacaklar için engelleyici olabilir	.....	.....	.....	.....	.....

İfade	% 0	% 25	% 50	% 75	%100
32. Bulunanlar doğru olmayabilir.....	.....	.....	.....	.....	.....
33. Sunulanı öğrenmek kolaydır.....	.....	.....	.....	.....	.....
34. İnançlar sorgulamadan kabul edilenlerdir.....	.....	.....	.....	.....	.....
35. Bulunan mutluluk verir.....	.....	.....	.....	.....	.....
36. İnsan bilip öğrendikçe inanca daha çok yakınlaşır.....	.....	.....	.....	.....	.....
37. Bulunan inandırıcıdır.....	.....	.....	.....	.....	.....
38. Bilimin temelinde inanç yoktur.....	.....	.....	.....	.....	.....
39. Sunulanlar bulunacaklar için olumlu bir zemin oluşturur.....	.....	.....	.....	.....	.....
40. Ruhsal gelişim için bulunan etkilidir....	.....	.....	.....	.....	.....
41. İnanca sunulanlarla ulaşılır.....	.....	.....	.....	.....	.....
42. Keşfedilerek elde edilen inanç mutluluğumuzda daha etkilidir.....	.....	.....	.....	.....	.....
43. Sunulanlarda da kanıtlar önemlidir.....	.....	.....	.....	.....	.....
44. Bulunanın vurgulandığı yaklaşımlarda insan kendi hayatını kendisi yönlendirebilir.....	.....	.....	.....	.....	.....

Lütfen aşağıdaki bilgileri de verin:

Yaşınız: Cinsiyetiniz: Kadın ( ) Erkek ( )

Eğitim Durumunuz: İlk okul ( ) Orta okul ( ) Lise ( ) Üniversite ( )

Son 6 aydır yaşamınızdan ne kadar memnunsunuz?. Lütfen aşağıdaki ölçek üzerinden "0" (Hiç memnun değilim) ve "10" (Çok memnunum) arasında değerlendiriniz. Uygun rakamın üzerine X işareti koyunuz

Hiç Çok Fazla
(0) (1) (2) (3) (4) (5) (6) (7) (8) (9) (10)

Son 6 aydır kendinizden ne kadar memnunsunuz?. Lütfen aşağıdaki ölçek üzerinden "0" (Hiç memnun değilim) ve "10" (Çok memnunum) arasında değerlendiriniz. Uygun rakamın üzerine X işareti koyunuz

Hiç Çok Fazla
(0) (1) (2) (3) (4) (5) (6) (7) (8) (9) (10)

Aşağıdaki, insanların sosyal ortamlardayken yaptıkları bazı davranışlar ve yaşadıkları bazı duygulara ilişkin ifadeler verilmiştir. Her cümleyi dikkatle okuyun ve sizin için böyle bir davranışın ne kadar geçerli olduğunu yandaki çizelgede işaretleyin.

%0 = Hiç

%50 = Orta derecede

%100=Tamamen

%25 = Çok az

% 75 = Oldukça

İfade	% 0	% 25	% 50	% 75	%100
Belirli bir konuda benim hatam olmasada, hatalı olduğum söyleniyorsa, tatsızlık çıkmasını diye sesimi çıkarmam	.....	.....	.....	.....	.....
Kendim yapmaktan hoşlanmasam da diğer insanlar yapıyor diye, o davranışları yaparım	.....	.....	.....	.....	.....
Paramın üstü eksik verilmiş olsa da, sesimi çıkarmadan oradan uzaklaşıyorum	.....	.....	.....	.....	.....
Başkalarının beni eleştirmesine ve aşağılamasına izin verir, kendimi savunmam	.....	.....	.....	.....	.....
Sevdiğim kişi benden yakınlık istediğinde o anda içimden gelmese de yakınlık göstermeye çalışırım	.....	.....	.....	.....	.....
Konuşmaya çalışırken birisi lafımı ağzımdan alıp konuşmayı sürdürürse, ben susarım	.....	.....	.....	.....	.....
Küçük hatalarım yüzünden sürekli özür dilerim	.....	.....	.....	.....	.....
Annem/babam benim hakkımda hoş olmayan şeyler söylerken, ben sessizce dinlerim	.....	.....	.....	.....	.....
Arkadaşlarıma kızdığım zaman, bu kızgınlığımı onlara söylemem	.....	.....	.....	.....	.....
Arkadaş toplantılarında konuşmayı başkalarının yönetimine bırakırım	.....	.....	.....	.....	.....
İnsanların, benimle konuşurken, gözlerimin içine bakmalarından hoşlanmam	.....	.....	.....	.....	.....
Herhangi biri benim için küçük bir iyilikte bile bulursa, içtenlikle ve tekrar tekrar teşekkür edim	.....	.....	.....	.....	.....
İnsanlarla gözgöze gelmekten kaçınırım	.....	.....	.....	.....	.....
Arkadaş toplantılarında konuyu açan kişi hiçbir zaman ben olmam	.....	.....	.....	.....	.....
İnsanlar ısrarla bana baktıklarında yüzüm kızarır	.....	.....	.....	.....	.....
Birinin davetini geri çevirirken mutlaka hastalık gibi önemli bir bahane bulmaya çalışırım	.....	.....	.....	.....	.....